JAARVERSLAG 2017

van de Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen

VTH
Vereniging van
Toezichthouders
van Hogescholen

"An idea is salvation
by imagination
Frank Lloyd Wright

Voorwoord van Pim Breebaart, voorzitter

Finesses in toezicht houden

Op 1 januari 2017 waren de raden van toezicht van 36 bekostigde hogescholen lid van de Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen. Tijdens dit jaar werd ook de raad van toezicht van de Iselinge Hogeschool lid. Daarmee heeft de VTH een 100% dekking van de raden van toezicht van alle bekostigde hogescholen in Nederland. De VTH is daardoor de spreekbuis van de raden van toezicht van de hogescholen. Dat merken we ook. We worden regelmatig om advies gevraagd, we spreken met het ministerie, Inspectie of NVAO als het over toezicht in onze sector gaat, in menige overlegsituatie reflecteren we op relevante wet- en regelgeving, we overleggen met de voorzitter van de Vereniging Hogescholen als het een gemeenschappelijk belang betreft en de leden vragen relevante informatie om hun toezicht goed uit te oefenen. Al met al heeft de vereniging een vaste plek in het netwerk rond de hogescholen.

Een belangrijke taak voor de VTH is het vormen van een platform voor uitwisseling van good pratices. Dat gebeurt in de kantlijn tijdens de ledenvergaderingen, maar tijdens bijscholingsbijeenkomsten staat uitwisseling van ervaringen centraal. Wat kunnen we van elkaar leren? In 2017 waren er drie bijscholingsbijeenkomsten. Dat werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de minister. Dank. In 2018 bestaat de VTH vijf jaar. Daarom organiseerden we in februari 2018 een diner pensant. In november 2018 is een symposium met als thema ‘dilemma’s van/voor toezichthouders’ met de nadruk op het toezien op de kwaliteit van onderwijs en onderzoek in hogescholen.

Uit de gesprekken met de leden werd duidelijk dat de veruit meest gestelde vraag is: hoe hou ik toezicht op de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek? En we weten dat deze vraag op vele manieren te beantwoorden is en dat er dan altijd een maar..... volgt. Weten we wel zeker dat in het complexe leerproces van studenten de toezichthouder kan onderscheiden wat echt bijdraagt aan de kwaliteit en wat niet? De onderlinge discussie laat zien dat het antwoord niet voor de hand ligt. Het is een continue zoektocht. Dat doet de toezichthouder niet alleen, ook besturen, managers, docenten en onderzoekers worstelen met deze vraag en geven een variëteit aan antwoorden. Het bestuur heeft het plan opgevat om in 2018 onderzoek te doen naar de specifieke vraag hoe effectief toezicht op de kwaliteit gehouden kan worden. Daarvoor vragen we de toezichthouders die ervaring hebben op dit terrein om mee te doen en hun ervaringen op te schrijven. Een gemakkelijke klus is dat niet, maar gelukkig heeft de zusterorganisatie NVTZ (toezichthouders in zorg & welzijn) al een aantal jaren over dit vraagstuk gepubliceerd. Wij kunnen daar nu van leren. En we streven er naar om in november 2018 tijdens ons lustrumsymposium een boekje met waarnemingen en aanbevelingen te publiceren.

In 2017 heeft de VTH onderzocht hoe de wetgeving over de topinkomens in de hogescholen is toegepast. De bestuurders liepen in de pas met de wetgeving en de toezichthouders declareerden nog geen 50% van het wettelijk toegestane maximum. In mijn nabeschouwing aan het eind van dit jaarverslag zal ik daar op ingaan. Het bestuur

was goed bemenst met Margo Andriessen, Peter Verleg, Kees van der Waaij en ondergetekende. En werd uitstekend ondersteund door Hans Uijterwijk als secretaris.
Per 31 december 2017 hebben we afscheid genomen van Kees van der Waaij. Er rest een vacature, heeft u belangstelling? En ondergetekende zal op 1 juli 2018 stoppen met het bestuur VTH. Ook dan een vacature.

Toen ik door de ledenvergadering benoemd werd als eerste voorzitter, heb ik gezegd dat ik het een paar jaar wil doen. Het zijn viereneenhalf jaar geworden. Ik heb het met plezier gedaan. De contacten binnen de vereniging, maar ook met de VH, VTOI, NVTZ, VSNU, OCW, NVAO en het bezoek aan menig congres over toezichthouden waren inspirerend. Het bestuur heeft Guus van Montfoort, voorzitter Raad van Toezicht van Hogeschool Utrecht, bereid gevonden om mij op te volgen. Het bestuur zal hem in de junivergadering aan de leden van de VTH voorstellen als de nieuwe voorzitter. Ter gelegenheid van mijn afscheid schrijf ik achterin dit verslag een actuele nabeschouwing voor de collega-toezichthouders, een persoonlijk kort essay over de waarde van toezicht. Dank voor de samenwerking.

Inleiding

Dit jaar was het vierde volledige jaar van de Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen. Wanneer dit verslag uitkomt, is het bestuur volop bezig met de voorbereiding van de eerste jubileumviering op donderdag 15 november 2018 te Utrecht.

Opnieuw vroeg de Wet Normering Topinkomens aandacht. Het bestuur is van mening dat de invoering van de zelfstandige opleiding Associate Degree in het HBO een plaats verdient in de telling van de complexiteitspunten voor de WNT. Binnen het MBO is dat gaan gelden voor de VAVO en de door de minister gehanteerde argumentatie is één op één toepasbaar op de Ad. Op de agenda stonden opnieuw de onkostenregeling voor de bestuurders en de prestatieafspraken. In het verslagjaar verschenen ter zake de rapporten van de, door de Vereniging Hogescholen ingestelde Commissie Slob en van de Commissie Van der Donk, welke door de minister werd ingesteld. Thans is het wachten op verdere stappen betreffende de kwaliteitsafspraken van de minister van OCW in het kabinet Rutte III. In de zomer heeft het bestuur opdracht gegeven aan het Zijlstra Center om onderzoek te doen naar de implicaties van de WNT op de beloning en de aanstellingscondities van de hogeschoolbestuurders en op de bezoldiging van de leden van de Raden van Toezicht. Vlak voor de jaarwisseling is het rapport van het Zijlstra Center verschenen.

In dit jaar werden twee Algemene Vergaderingen gehouden en wel in Rotterdam en Utrecht. Het bestuur is zeven keer bijeengeweest. Kennis werd gemaakt met de nieuwe directeur-generaal Hoger Onderwijs, Beroepsonderwijs, Wetenschap en Emancipatie van het ministerie, de heer Marcelis Boereboom. Met enige regelmaat verscheen de Nieuwsbrief met actualiteiten en werden in bijzondere gevallen ontvangen brieven van het ministerie van OCW integraal naar de leden doorgestuurd. De website werd minimaal een keer per maand geactualiseerd.

Verenigingsnieuws

In het verslagjaar waren alle Raden van Toezicht van de bekostigde hogescholen lid van onze vereniging.

Statuten

De Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen (VTH) werd opgericht op 12 november 2013 en is gevestigd in Den Haag. Het doel van de vereniging wordt verwoord in artikel 2.1. van de statuten en luidt:

a. het bevorderen van de kwaliteit van het interne toezicht op het bestuur van de bekostigde hogescholen in Nederland; en
b. het bevorderen van gezamenlijke standpunten ten dienste van het overleg met de rijksoverheid en andere externe partijen, waartoe in ieder geval het overleg over regelingen die de arbeidsvoorwaarden van bestuurders aangaan behoort;
c. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

In artikel 2.2 van de statuten is verwoord hoe de VTH dit doel tracht te bereiken, dit gebeurt door:

a. het organiseren van overleg en uitwisseling van kennis en ervaring tussen leden van de raden van toezicht; en
b. het vertegenwoordigen van de raden van toezicht in overleg met externe partijen.

De Algemene Vergaderingen

In dit verslagjaar werden twee Algemene Vergaderingen gehouden en wel op donderdag 8 juni te Rotterdam en op donderdag 16 november te Utrecht. Het bestuur dankt het College van Bestuur van de Hogeschool Rotterdam voor de genoten gastvrijheid. Een kort verslag verschijnt na elke vergadering op de website.

In **de voorjaarsvergadering** waren de inspecteur-generaal, Monique Vogelzang en de directeur Toezicht Hoger Onderwijs, Erik Martijnse, onze gast. Voor het eerst woonde ook de heer Job Cohen, voorzitter van het platform van de Raden van Toezicht van de universiteiten, de vergadering bij. Ron Bormans, voorzitter van het College van Bestuur van de Hogeschool Rotterdam, was deze avond onze gastheer. In zijn inleiding stelde hij drie zaken aan de orde:

- Het toezicht is verschoven van randvoorwaardelijke zaken naar toezicht op het primaire proces, dat een andere risicoduiding heeft dan financiën en vastgoed;
- Binnen de hogescholen is een beweging waarneembaar naar decentralisatie en binding met horizontale vertakkingen naar de samenleving. Variëteit en diversiteit zijn belangrijker geworden dan uniformiteit. Bestuurders en toezichthouders moeten meer vertrouwen geven aan decentrale aansturing. Hoe verhoudt deze ontwikkeling zich tot de governance?
- Het is aan te bevelen dat de toezichthouders meer regie gaan voeren op het arbeidsvoorwaardendossier van de bestuurders.

Het jaarverslag 2016 werd conform het gestelde in de statuten onder artikel 13 door de leden goedgekeurd en dat gebeurde ook met de financiële jaarstukken over 2016. Conform het gestelde in de statuten onder artikel 13.3 is de jaarrekening met de bijbehorende grootboekrekeningen en alle achtergrondstukken, door de kascommissie gecontroleerd. Deze commissie bestond dit jaar uit de heren Rien Timmer en Toine Poppelaars, respectievelijk lid van de Raad van Toezicht van de IPabo in Amsterdam en van de HZ University of Applied Sciences te Vlissingen. De leden verleenden het bestuur decharge (artikel 13.5).

In **de najaarsvergadering** was de nieuwe directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering van het ministerie van OCW, Feite Hofman, als gast aanwezig. Naast de reguliere zaken, zoals het vaststellen van de begroting 2018 (artikel 13.6) en het instellen van de kascommissie (voor 2017 bestaande uit de heren Kees Vrolijk van de NHTV Breda en Toine Poppelaars van de HZ University of Applied Sciences) werd teruggekeken op het scholingstraject in 2017. Het bestuur zette vervolgens een korte evaluatie uit onder een aantal aanwezigen bij de verschillende modules. Aandacht werd gevraagd voor de vacatures in het bestuur.
Per 1 januari 2018 treedt Kees van der Waaij terug, omdat zijn termijn als lid van de Raad van Toezicht van de Hogeschool Rotterdam dan eindigt. De voorzitter van het bestuur van de VTH, Pim Breebaart, kondigde aan, dat hij na de Algemene Vergadering in het voorjaar van 2018 stopt. Vanaf de oprichting van de VTH heeft Pim Breebaart deze functie vervuld. Het bestuur stelde voor om aan de leden van het bestuur van de VTH met ingang van 1 januari 2018 een vrijwilligersvergoeding van 1500 Euro toe te kennen. Het bestuur is op basis van opmerkingen van leden, met wie in contact werd gekomen bij het zoeken naar nieuwe bestuursleden, tot dit voorstel gekomen. Een zodanige vergoeding werd zonder meer als passend gezien en vervolgens ging de vergadering met dit voorstel akkoord.
De leden verzochten het bestuur te komen tot een model arbeidsovereenkomst voor bestuurders, als hulpmiddel en denkkader voor de remuneratiecommissies bij het formuleren en opstellen van een arbeidscontract met de bestuurders. Naar aanleiding van de brief van de minister over declaraties, is verzocht deze kwestie definitief te regelen in een landelijke regeling.

Een groot deel van de avond werd ingevuld door de heren Goodijk en Van der Klooster van het Zijlstra Center van de VU. Zij presenteerden de voorlopige uitkomsten van het onderzoek naar de implicaties van de WNT op de beloning en aanstellingscondities van de leden van de Colleges van Bestuur en op de bezoldiging van leden van de Raden van Toezicht. Er ontstond een interessante discussie tussen de aanwezigen en de onderzoekers over de eerste resultaten. In het gedeelte ‘Enkele specifieke onderwerpen’ van dit jaarverslag komt dit onderwerp uitvoeriger aan de orde.

Bestuur

Samenstelling

Conform het gestelde in artikel 9 van de statuten wordt het bestuur gekozen uit de leden van de Raden van Toezicht van de aangesloten hogescholen. In artikel 9.1 van deze statuten is bepaald dat het bestuur uit tenminste drie leden moet bestaan. Aan deze voorwaarde is gedurende het hele jaar 2017 voldaan.
Pim Breebaart, vicevoorzitter van de Raad van Toezicht van de Hotelschool Den Haag, vervulde het hele jaar de functie van voorzitter en Kees van der Waaij (vicevoorzitter van de Raad van Toezicht van de Hogeschool Rotterdam) die van penningmeester.
Margo Andriessen, vicevoorzitter van de Raad van Toezicht van Hogeschool Inholland heeft de functie van (statutair) secretaris overgenomen van Frans van Steenis, die per 15 december 2016 zijn bestuursfunctie neerlegde, omdat hij aan het einde van zijn termijn als voorzitter van de Raad van Toezicht bij NHTV Breda was gekomen. Peter Verleg, voorzitter van de Raad van Toezicht van Hogeschool Katholieke Pabo Zwolle, was eveneens lid van het bestuur.
Hans Uijterwijk, voormalig voorzitter van het College van Bestuur van NHTV Breda, is aan de VTH verbonden als (ambtelijk) secretaris. Lydia Scholtus van het bureau van de Vereniging Hogescholen vervulde secretariële ondersteuning bij het organiseren van de Algemene Vergaderingen en bij het versturen van de agenda daarvoor met de bijbehorende stukken. Jack Belt van de Vereniging Hogescholen trad op als administrateur van de VTH en is verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële jaarstukken. Het bestuur is de voorzitter en de directie van de VH erkentelijk voor het beschikbaar stellen van deze twee functionarissen.

Tijdens de Algemene Vergadering van 16 november 2017 werd afscheid genomen van Kees van der Waaij, medeoprichter van de VTH en vanaf het begin bestuurder van de vereniging.
Het was helaas in 2017 nog niet mogelijk om nieuwe leden van het bestuur te benoemen. Zoals al eerder in dit verslag vermeld, heeft de voorzitter van het bestuur, Pim Breebaart, medegedeeld dat hij na de Algemene Vergadering van 17 juni 2018 zijn functie zal beëindigen. Dit betekent dat er twee vacante bestuursfuncties in 2018 zijn.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde in 2017 vier keer in een vergaderzaal bij de Hogeschool Inholland te Den Haag en wel op 6 maart, 15 mei, 18 september en 23 oktober. Daarnaast werd voorafgaand aan de Algemene Vergadering een korte bijeenkomst belegd. Deze vonden plaats in een kamer van de Hogeschool Rotterdam op 8 juni en in een vergaderzaal van Hotel Park Plaza in Utrecht op 16 november. Om de inhoud van het rapport over de WNT onderling te bespreken en een bestuurlijke reactie op te stellen, werd een ingelaste bestuursvergadering belegd bij Inholland op woensdag 20 december. Het bestuur wil het College van Bestuur van de Hogeschool Inholland bedanken voor de gastvrijheid.
Een kort verslag verschijnt na elke vergadering op de website.

Als rode draad liepen door alle vergaderingen heen de opzet en de inrichting van het scholingsprogramma voor de leden van de Raden van Toezicht, het onderzoek naar de implicaties van de WNT en de vervulling van de bestuursfuncties in 2018. Relevante brieven van de minister werden besproken en een eventuele reactie opgesteld. Besloten werd om begin 2018 een diner pensant te organiseren over de professionalisering en legitimatie van toezichthouders en bestuur-

ders. De verschillende overlegsituaties, bijvoorbeeld met de voorzitter en de directeur van de VH werden voorbereid en later geëvalueerd. Leden van het bestuur rapporteerden over bijeenkomsten en jaarcongressen waar zij, namens het bestuur, aanwezig waren geweest. Tevens werden de agenda's opgesteld voor de AV en werden deze bijeenkomsten inhoudelijk voorbereid. Landelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld betreffende de voortgang van de prestatieafspraken en de daarmee samenhangende rapporten van de Commissies Slob en Van der Donk, werden besproken. Gevolgd werd de ontwikkeling van de nieuwe wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen, welke nog steeds bij de Tweede Kamer ligt. Kennis werd genomen van het Regeerakkoord van het derde kabinet Rutte. Uitvoerig zijn aan de orde geweest het jaarverslag over 2016, het eerste dat door de VTH is uitgebracht en de jaarrekening over datzelfde jaar. De begroting 2018 werd door het bestuur opgemaakt en aan de leden van de Algemene Vergadering voorgelegd ter vaststelling.

Overlegsituaties

Leden van het bestuur bezochten het jaarcongres van de Vereniging Hogescholen op 6 april en van de VTOI op vrijdag 7 april, evenals de Nieuwjaarsreceptie van de VH op donderdag 19 januari. Ter voorbereiding van het diner pensant over de professionalisering en legitimering van toezichthouders en bestuurders brachten de voorzitter en de secretaris bezoeken aan de NVTZ, de toezichthouders in zorg & welzijn en de NVZD, de Vereniging van bestuurders in de zorg. Op 10 april waren voorzitter en secretaris aanwezig bij de Galangroep voor een bijeenkomst over crisissituaties in het onderwijs. Op woensdag 17 mei werd een bezoek gebracht aan de nieuwe Directeur-generaal Hoger Onderwijs, Beroepsonderwijs, Wetenschap en Emancipatie, drs. M.J. Boereboom, van het ministerie van OCW. Overleg vond plaats met de VTOI, de VSNU betreffende het declaratiereglement, met OCW betreffende het opnemen van de Ad in de WNT en met de voorzitter en de directeur van de VH. Het laatst genoemde overleg vond in 2017 plaats op 10 mei en op 20 november. Aan de orde kwamen de scholing en professionalisering van bestuurders, het rapport van de Commissie Van der Donk en de opvatting van het bestuur van de VH over de verdere invulling van de kwaliteitsafspraken, het declaratieregelememt, de WNT, het Regeerakkoord van het kabinet Rutte III en het diversiteitsbeleid dat de VH wil voeren.

Enkele specifieke onderwerpen

Het onderzoek naar de implicaties van de WNT

Op 20 augustus heeft het bestuur van de VTH, mede op basis van signalen van leden, opdracht gegeven aan het Zijlstra Center van de VU om onderzoek te doen naar de implicaties van de invoering van de Wet Normering Topinkomens (WNT) voor de beloning en de aanstellingscondities van de leden van de Colleges van Bestuur, evenals voor de vergoedingen van de leden van de Raden van Toezicht in het Hoger Beroepsonderwijs. De analyse van deze twee componenten zou vooral moeten plaatsvinden aan de hand van de gegevens van de jaarverslagen 2016 van de hogescholen. Om een goed beeld te verkrijgen, was het gewenst om een overzicht te geven van de nevenfuncties van de bestuurders en indien mogelijk van de daaraan gekoppelde remuneraties. Ook enkele andere aspecten, bijvoorbeeld op het gebied van declaraties en feitelijke gegevens over de leden van de Raden van Toezicht en de noodzakelijke tijdsinvestering voor het uitvoeren van de toezichthoudende taak, zijn onderzocht. Op verzoek van het bestuur heeft de secretaris een aanvullende verkenning gedaan naar de mate waarin de benoemingstermijn voor bepaalde tijd voor bestuurders nog gebruikt wordt na invoering van de WNT. Het onderzoek is uitgevoerd door prof. dr. Ir. Rienk Goodijk en C. van der Klooster MA CPC van het Zijlstra Center van de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Op 8 november heeft een tussentijdse presentatie plaatsgevonden van de uitkomsten voor leden van Raden van Toezicht en relevante interne en externe functionarissen. Ook in de Algemene Vergadering van 16 november gaven de onderzoekers een voorlopig overzicht van de uitkomsten. Het rapport is uitgebracht op 9 december en het bestuur heeft het besproken op woensdag 20 december. In deze vergadering besloot het bestuur het overleg met de leden te concentreren op drie thema's:

- De inrichting van het verslag van de Raad van Toezicht in het jaarverslag;
- De aanstellingscondities voor de leden van de Colleges van Bestuur en
- De vergoeding van de Raden van Toezicht mede gekoppeld aan de bijbehorende tijdsinvestering.

In de week van 8 januari 2018 is het rapport met de bijlage over de verkenning van de aanstellingscondities met een uitvoerig begeleidend schrijven aan de leden toegestuurd. Op donderdag 1 februari 2018 zijn alle stukken met de leden besproken. Naar aanleiding daarvan is een rapport van bevindingen opgesteld dat begin februari 2018 onder de leden en een beperkte groep externen is verspreid.

De belangrijkste conclusies van de onderzoekers zijn:

- De jaarverslagen bieden weinig inzicht in de – veranderingen in de – aanstellingscondities van de bestuurders. Er lijkt een neiging om terug te gaan naar de vaste aanstelling, naar minder mobiliteit op bestuurlijk niveau, naar een gedrag van 'uitzitten'.
- Binnen de bezoldiging is in het algemeen een geleidelijke afname van de onkostenvergoedingen waarneembaar. Enkele uitzonderingen daargelaten, is het declaratiegedrag bescheiden.
- De honorering van de toezichthouders in het HBO lijkt geleidelijk aan toe te nemen. De laatste jaren is een toename waarneembaar van circa 5%.

- De informatie uit de jaarverslagen, met name over de achtergronden en verklaringen, is beperkt. Meer duidelijkheid over hetgeen in het jaarverslag minimaal moet worden opgenomen is gewenst.
- Over het algemeen leidt het jaarverslagenonderzoek tot de conclusie dat de invoering van de WNT invloed heeft gehad op het gedrag van de bestuurders en toezichthouders: het geleidelijk aan conformeren aan de nieuwe normen (wel met gebruik van de overgangsregeling), meer terughoudendheid en transparantie inzake het declaratiegedrag en het wat meer 'hechten aan zekerheid'.

Het professionaliseringstraject

In 2017 werden drie goed bezochte modules aangeboden van het professionaliseringstraject voor de leden van de Raden van Toezicht. Steeds vonden deze plaats in de Eenhoorn te Amersfoort en wel op 24 maart, 11 mei en op 1 november. Het traject staat onder supervisie van prof. dr. Goodijk van het Zijlstra Center van de VU en wordt vanuit het bestuur begeleid door Margo Andriessen en de secretaris. De eerste module was een inleidende en verkennende module om kennis te maken met de verschillende interne en externe aspecten van het Hoger Beroepsonderwijs. De tweede module betrof de materiële zaken, zoals financiën en vastgoed en de derde module had als onderwerp het toezichthouden op de kwaliteit van onderwijs en onderzoek. Verschillende inleiders van binnen en buiten de hogescholen voerden het woord, maar bij alle inleidingen was voldoende ruimte voor dialoog met de zaal, waardoor ook hogeschool specifieke zaken konden worden besproken.

Ledenbestand

Leden van de VTH zijn de Raden van Toezicht van alle bekostigde hogescholen in Nederland

- AERES
- Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
- ArtEZ
- Avans Hogeschool
- Christelijke Hogeschool Ede
- Codarts Hogeschool voor de Kunsten
- Design Academy
- Driestar Hogeschool
- Fontys Hogescholen
- Gerrit Rietveld Academie
- De Haagse Hogeschool
- Hanzehogeschool Groningen
- HAS Den Bosch
- Hogeschool der Kunsten Den Haag
- Hogeschool Inholland
- Hogeschool IPABO
- Hogeschool Leiden
- Hogeschool Rotterdam
- Hogeschool van Amsterdam
- Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Hogeschool Utrecht
- Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
- Hotelschool The Hague
- HZ University of Applied Sciences
- Iselinge Hogeschool
- Katholieke Pabo Zwolle
- Marnix Academie
- NHTV Breda
- Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
- Pedagogische Hogeschool De Kempel
- Saxion Hogescholen
- Stenden Hogeschool
- Thomas More Hogeschool
- Hogeschool Van Hall Larenstein
- Viaa
- Christelijke Hogeschool Windesheim
- Zuyd Hogeschool

Financiële gegevens

Voorafgaande aan het jaar 2017 is de begroting op 10 november 2016 vastgesteld door de Algemene Vergadering (AV). De jaarrekening 2016 is door de kascommissie op 9 maart 2017 gecontroleerd en op donderdag 8 juni 2017 werd door de leden van de AV decharge verleend aan het bestuur. In de AV van donderdag 10 november 2017 is de kascommissie 2017 benoemd. Conform artikel 13 van de statuten, wordt het volgende traject gevolgd om tot goedkeuring te komen van de jaarrekening 2017:

- Bestuur stelt de jaarrekening 2017 vast op maandag 26 februari 2018
- Controle door de kascommissie op dinsdag 13 maart 2018 en
- Goedkeuring door de AV en het verlenen van decharge aan het bestuur op donderdag 7 juni 2018.

De vereniging heeft over 2017 een resultaat geboekt van € 2.500 negatief. Het gerealiseerde resultaat is € 5.500 lager dan begroot, dit wordt veroorzaakt door hogere kosten.

De kosten voor het uitvoeren van een onderzoek naar de implicaties van de WNT in het HBO zorgen voor een overschrijding op de post training en deskundigheidsbevordering/onderzoek WNT. In het hoofdstuk ‘Enkele specifieke onderwerpen’ in dit jaarverslag is een nadere toelichting opgenomen over het onderzoek naar de WNT en zijn de eerste uitkomsten vermeld.
Ook zijn de kosten voor de post diverse bureaukosten hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door de kosten van opmaak en drukken van het jaarverslag 2016. Daarentegen laten de posten ondersteuning secretariaat en administratie een onderbesteding zien evenals de kosten AV.

Van de bijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor het professionaliseringstraject is Breda University of Applied Sciences (voorheen NHTV Breda) aangewezen als penvoerder. De bijdrage en de verantwoording over de uitputting hiervan vallen dus buiten het bestek van deze jaarrekening.

In de jaarrekening van de vereniging is een uitgebreide toelichting opgesteld.

Over het jaar 2017 is de staat van baten en lasten, afgezet tegen de begroting 2017, als volgt:

	Jaarrekening 2017 €	Begroting 2017 €	Afwijking 2017 €	Jaarrekening 2016 €
Baten				
Contributie	54.000	54.000	0	54.000
Rentebaten	47	150	-103	38
Totaal baten	**54.047**	**54.150**	**-103**	**54.038**
Lasten				
Kosten AV	1.365	2.500	-1.135	2.355
Bestuurskosten	2.131	1.500	631	478
Vergoeding ambtelijk secretaris	19.237	19.200	37	16.335
Representatiekosten	35	500	-465	105
Ondersteuning secretariaat	507	1.500	-993	0
Ondersteuning administratie	1.558	3.500	-1.942	972
Website	1.147	1.450	-303	3.004
Training en deskundigheidsbev./ onderzoek WNT	26.330	19.000	7.330	0
Diverse bureaukosten	4.230	2.000	2.230	271
Totaal lasten	**56.540**	**51.150**	**5.390**	**23.519**
Resultaat Boekjaar	**-2.493**	**3.000**	**-5.493**	**30.519**

Nabeschouwing door Pim Breebaart, voorzitter

De waarde van de toezichthouder

Inleiding

De raden van toezicht zien toe op het college van bestuur. Ze keuren de strategie en houden toezicht op de effectiviteit en efficiency van het beleid van het bestuur. In het voorjaar 2017 werd de eerste periode van de prestatieafspraken afgerond. Drie hogescholen voldeden aan hun zelf geformuleerde ambities, 34 hogescholen realiseerden een of meer ambities niet. De veruit grootste problematiek was de blijvend grote uitval van studenten en het tegenvallende studiesucces. De leidinggevenden en docententeams hebben hun ambities niet goed uitgevoerd en/of te hoge strategische ambities geformuleerd. Ik vermoed vooral het laatste. Immers als je een zelfbeeld van flexibiliteit en veranderingsgezindheid hebt, dan ben je al snel geneigd hoge ambities te stellen. En wat is de rol van de raden van toezicht daarin?

Het afnemend studiesucces

De laatste tien jaar is het studiesucces van grote groepen studenten afgenomen. De havisten en mbo'ers anno 2018 scoren aanzienlijk minder dan hun studiegenoten tien jaar geleden. Realiseren de toezichthouders zich wel voldoende dat het afnemende studiesucces de achilleshiel van de hogescholen is? Het gaat om de toekomst van tienduizenden jongeren die de propedeuse niet halen. Zij raken gedesillusioneerd, proberen het nog een keer, beginnen aan een andere studie of blijven zich met vallen en opstaan inzetten voor een studie die niet goed lukt. Heel vaak is er schaamte in het spel, het voelt als een individuele mislukking, maar de realiteit is dat de student vele lotgenoten heeft. Het vreet aan het zelfvertrouwen. Hebben de hogescholen voldoende oog voor de demotivatie die vertraging veroorzaakt? Weten we hoe deze studenten zelf tegen zittenblijven, overstappen of stoppen met studeren aankijken? Zijn we er zeker van dat de docenten en bestuurders alles hebben gedaan dat in hun macht ligt? En heeft de toezichthouder dat voldoende onderzocht? Heeft de toezichthouder een goed zicht gehouden op het evenwicht tussen kennis en academische diepgang (de H) en de meer praktische beroepsvaardigheden (de B)? En kan het zijn dat een ondoordachte verschuiving tussen de H en de B van het HBO zich weerspiegelt in het studiesucces?

Steun voor ons toezicht

Iedere raad van toezicht ervaart steun aan de accreditatierapporten die door de NVAO gevalideerd zijn. Zowel opleidingsaccreditaties, de toets nieuwe opleiding als de instellingsaccreditatie geven de intern toezichthouder veel nuttige informatie over de kwaliteit van het onderwijs, de kwaliteitszorg en de kwaliteitscultuur. Zonder deze accreditatierapporten zou de interne toezichthouder al gauw een weektaak hebben om alle opleidingen op hun kwaliteit te toetsen. Dat is feitelijk onmogelijk voor toezichthouders met een beperkte deskundigheid en beperkte tijdsbesteding. Het oordeel van de peers is een waardevol extern oordeel dat de interne toezichthouder goed van pas komt. Maar het veronderstelt dat de externe peers hun werk integer en zorgvuldig verrichten. Het valt daarom toe te juichen als de onafhankelijkheid van de panels en hun secretariële ondersteuning gegarandeerd wordt door de NVAO. Dat zal het interne toezicht helpen. Een belangrijke taak van de interne toezichthouder is om in vervolg op een accreditatie toe te zien hoe de hogeschool opvolging geeft aan de in de rapporten genoemde zwakke punten en aanbevelingen.

Overigens hoeven hogescholen zich niet volgzaam naar het ritme van de NVAO-accreditaties op te stellen. Ze kunnen ook besluiten om tussentijds iedere opleiding te laten evalueren

door strikt onafhankelijke panels van peers uit binnen- en buitenland. En spreek af dat het rapport altijd gepubliceerd wordt. Dat zou moedig zijn en geeft vertrouwen in het bestuur van een hogeschool. En het is het meest effectieve middel in een kwaliteitszorgsysteem.

De raad van toezicht ziet ook toe op de kwaliteit van het onderzoek. Daarbij wordt de toezichthouder geholpen door het landelijk afgesproken kwaliteitszorgstelsel. Het is vervolgens belangrijk dat de interne toezichthouder ook hier de resultaten van de peerreviews volgt en toeziet op de opvolging van de aanbevelingen. Uit de jaarverslagen van de hogescholen ontstaat echter het beeld dat dit slechts sporadisch gebeurt. Daar komt bij dat de externe kwaliteitstoetsing van het onderzoek nog maar in de kinderschoenen staat. De toezichthouder kan bij het onderzoek minder vertrouwen op een valide accreditatie dan bij het onderwijs. Het systeem en zijn uitvoering behoeven nog vele jaren van ontwikkeling. Bovendien is de onderzoeksfunctie in de hogeschool nog lang geen gevestigde waarde met breed gedragen kwaliteitsnormen. Veel onderzoek in de hogescholen heeft een sterke verbinding met werkvelden waarvoor wordt opgeleid. En dat is altijd een gevaarlijk mengsel, zeker als er betaald wordt voor het onderzoek of lectoraat. Vraagstukken rond de integriteit van het onderzoek en de onderzoeker zijn in de hogescholen nog nauwelijks aan de orde. Zijn er voldoende waarborgen dat bij het veelvuldige opdrachtgeverschap vanuit de samenleving de integriteit van de onderzoeker niet in het geding is? De laatste jaarverslagen melden hier weinig tot niets over. Integriteit bij onderzoek is geen vanzelfsprekendheid, het moet elke keer opnieuw veroverd worden en daar is een open gesprek voor nodig. Hoe eerder toezichthouders intern vragen stellen, des te beter.

Zoals in de inleiding al benoemd, is in het voorjaar 2017 de eerste tranche van prestatieafspraken afgerond. Uit de jaarverslagen van de hogescholen blijkt dat een deel van de raden van toezicht zich in het begin niet heeft bemoeid met de totstandkoming van de prestatieafspraken. Maar nadien hebben bijna alle raden de realisatie van de afspraken op de voet gevolgd. En volgens de jaarverslagen hebben ook veel raden van toezicht periodiek een overzicht van de tussentijdse stand van zaken ontvangen en werden de prestatie-

afspraken als vast agendapunt opgenomen. Deze bijvangst is daarmee misschien wel belangrijker dan het officiële doel van de prestatieafspraken. De raad van toezicht is veel meer dan daarvoor betrokken geraakt bij het toezien op de realisatie van de gestelde ambities. En bovendien heeft volgens de jaarverslagen in deze periode ongeveer 50% van de raden van toezicht een auditcommissie onderwijs en onderzoek ingericht. En daarmee informeren de toezichthouders zich diepgaander en krijgen ze meer zicht op de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek.

Nog even over die prestatieafspraken. Sommigen ageren tegen de prestatieafspraken, maar dat deden ze ook al voorheen. En sommigen pleiten voor prestatieafspraken, maar ook zij deden dat al veel langer. Er is bijna geen onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek gepleegd naar de effectiviteit van dit maatschappelijke arrangement, anders dan beleidsadviezen vanuit diverse stakeholders. Onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit zou de sector kunnen helpen. En dat mag best veralgemeniseerd worden, zijn de interventies die hogescholen in hun onderwijs plegen voldoende onderbouwd door onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek? Hogescholen doen heel veel interventies en er wordt hard gewerkt. Maar doen ze dat ook verstandig? Met hulp van onafhankelijk onderzoek naar de effectiviteit zou de hogeschool, en zeker de toezichthouder, erg geholpen zijn. Dit kan beter.

De raden van toezicht van de hogescholen kunnen hun functie zonder steun van buiten niet uitoefenen. Rienk Goodijk heeft een paar jaar geleden geconstateerd dat het contact tussen de interne en externe toezichthouder bijna afwezig is. En dat is een vreemde zaak. Want beide vormen van toezicht liggen in elkaars verlengde en bij een goede afstemming van het interne en externe toezicht zal de effectiviteit van het toezicht toenemen. De interne toezichthouder is sterk gebaat in de uitoefening van zijn functie met de waarnemingen en oordelen van de externe toezichthouders. Dit kan nog beter!

Verwachtingen

De Nederlandse samenleving verwacht veel van de toezichthouders. De vraag die wij ons kunnen stellen is of we dit waar (kunnen) maken? Daar zijn deskundigheid en tijd voor nodig.

De deskundigheid van de toezichthouder moet nog verder toenemen. Naast de al langer aanwezige kennis over financiën, vastgoed en HRM, zijn de laatste jaren veel nieuwe toezichthouders met kennis en ervaring van het onderwijs en onderzoek aangetrokken. Bovendien is de Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen in 2017 begonnen met een stevig bijscholingsprogramma. Dit wordt in 2018 voortgezet en aangevuld met een diner pensant, een onderzoek naar de mogelijkheden om beter toezicht op de kwaliteit van onderwijs en onderzoek te houden en een symposium ter gelegenheid van het vijfjarig jubileum. Bovendien ontmoet ik steeds vaker collega's die zich door deze en gene cursus bijscholen.

Maar ook de tijdsbesteding speelt een belangrijke rol. Gezien de opdracht is een tijdsinvestering van vier tot zes uur per week voor een lid van de raad van toezicht noodzakelijk. Die tijdsinvestering verdienen de hogescholen ook. En dat gaat niet voor niets. Toezichthouders die hun taak serieus nemen, moeten ook een overeenkomstige vergoeding ontvangen. De hogeschool mag kwaliteit verlangen tegenover die bezoldiging. Daarom is het goed als de vergoeding voor toezichthouders omhoog gaat naar 80% van het voor de betreffende hogeschool geldende wettelijke maximum. En als de schoolgemeenschap dan wel zijn MR meent dat de toezichthouder niet de kwaliteit of de tijdsbesteding levert die afgesproken is, is een voortijdig einde van deze relatie een verstandige optie. Dat is onderdeel van de deal.

De meerwaarde van de toezichthouder

De toezichthouder zoekt naar betekenisvolle mogelijkheden om op de kernprocessen toezicht te houden en de goede sparringpartner van het bestuur en de hogeschool te zijn. Dat vergt van de toezichthouder onafhankelijke analyse en reflectie en dat kost tijd. De verhouding tussen de toezichthouder en het bestuur veranderde de laatste jaren. Mijn verwachting is dat dit de komende jaren nog wel zal doorgaan totdat er een nieuw evenwicht tussen

de raad van toezicht en het bestuur is. De toezichthouder is nadrukkelijker aanwezig in de visieontwikkeling en het bespreken van belangrijke dilemma's in het beleid. Ook vraagt de toezichthouder meer data en narratieven over de resultaten van het beleid. Het college van bestuur zal er rekening mee moeten houden dat de toezichthouder daarom vaker en eerder mee praat en dus soms al vooraf geïnformeerd wil worden. De bestuurder zal de toezichthouder moeten faciliteren om zijn toezichthoudende taak goed uit te kunnen oefenen. Ook zal de toezichthouder meer dan voorheen met de medezeggenschapsorganen en met medewerkers en studenten van de hogeschool spreken. En de interne toezichthouder zal met grotere interesse dan voorheen de rapporten van de externe toezichthouder bestuderen en waar zinvol ook zelf contact zoeken om zich op de hoogte te stellen van het oordeel van externe peers.
De toezichthouder en de bestuurder hebben ontegenzeglijk hetzelfde doel en belang voor ogen, de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek in relatie tot de maatschappelijke ontwikkelingen. In die betekenis groeien ze naar elkaar toe. Maar ze oefenen hun functies wel vanuit een andere rol, achtergrond en invalshoek uit. Dat bepaalt juist de meerwaarde van het interne toezicht en zorgt er uiteindelijk voor dat het leerproces van de student en de kwaliteit van het onderzoek op een hoger niveau komen. En de toezichthouder zal zich jaarlijks de vraag stellen: heb ik de juiste vragen gesteld, heb ik dat tijdig gedaan, heb ik voldoende tijd besteed aan de hogeschool, was dit effectief en heeft mijn bijdrage de hogeschool vooruit geholpen?

Tot slot

De toezichthouder bestuurt niet. De toezichthouder houdt toezicht! Het is belangrijk om die leidraad vast te houden en dit blijvend tegen elkaar te zeggen. Rolvastheid is een deel van het succes van het interne toezicht. De raad van toezicht is de werkgever van de bestuurders, keurt de strategie, houdt toezicht op de effectiviteit en efficiency van het beleid van het bestuur en op de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek, maar het kan in overeenstemming met de wetgeving het bestuur of de docenten en onderzoekers van de hogeschool ook adviseren. In al die gesprekken helpt helderheid over de eigen rol, rolvastheid scherpt de meerwaarde van de interne toezichthouder aan om mede daardoor het interne toezicht tot een succes te maken.

De Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen is bereikbaar via de (ambtelijk) secretaris van de VTH.

Het adres is:
Secretaris VTH
Torenstraat 19-B
2513 BN Den Haag

Er is geen specifiek bezoekadres. Afspraken met de leden kunnen gemaakt worden via de secretaris, waarna in onderling overleg bepaald wordt waar en wanneer betrokkenen elkaar kunnen spreken.

Voor een overzicht van de diverse nevenfuncties van de bestuursleden wordt verwezen naar de websites van de genoemde hogescholen. Voor de ambtelijk secretaris kan daarvoor de website van het College voor Toetsen en Examens worden geraadpleegd.

E-mailadres: hans@uijterwijkjg.nl en info.vth.nu
Website: www.vth.nu

COLOFON

Tekst
Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen
Pim Breebaart en Hans Uijterwijk

Vormgeving
Waldo van Bokhoven | BOWfor

Drukwerk
Notten Grafische Oplossingen

Fotografie
Andy van Tilborg, NHTV Breda University of Applied Sciences

©2018
Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen

www.vth.nu

Vereniging van
Toezichthouders
van Hogescholen